

POSUDEK NA DIPLOMOVOU PRÁCI

Autorka: Bc. Dana Zborníková
Název práce: Co děti dělají, když si hrají?
Úkony hry s panenkou a s autíčkem

Diplomová práce se zabývá hrou dívek a chlapců předškolního věku. Dana Zborníková působí jako učitelka v mateřské škole, a je si proto vědoma klíčového významu hry v tomto věkovém období a zároveň vlivu mateřské školy na výběr hraček a manipulace s nimi. Svůj zájem o téma a jeho praktické konsekvence prokázala již v bakalářské práci. Na ni navázala diplomovou prací, která se rovněž věnuje hře, avšak z jiného úhlu pohledu.

Dana Zborníková zjišťovala dětské preference hraček, a to verbální volbou z limitovaného výběru, kterou doplnila pozorováním volné hry daných dětí. Současně zjišťovala rodičovský pohled na hračky a jejich využívání danými dětmi v domácím prostředí. Všechny údaje pak konfrontovala. Realizovat takto komplexní přístup, navíc na poměrně velkém souboru dětí a jejich rodičů, bylo náročné, a to jak při sběru dat, tak při jejich analýze. Velmi proto oceňuji nasazení autorky, kterého si cením o to víc, že bylo motivováno zkvalitňováním její vlastní pedagogické praxe.

Teoretická část obsahuje tři kapitoly, které se věnují hlavním pilířům výzkumného předmětu – hru, gender a předškolní věk. Jejich představení je poměrně široké. Místy bohužel působí učebnicově a nikoliv analyticky. Autorka by měla více citované přístupy porovnávat.

Protože se autorka v bakalářské práci rovněž zabývala hrou, sdílí obě práce mnoho pramenů a citovaných poznatků. Autorka si tím však práci nezlehčovala. Naopak, dohledávala jiné publikace a záměrně se snažila neopakovat již dříve představená témata. Ve výsledku proto text nepůsobí tak konzistentně a plynule jako v případě bakalářské práce. Příčina však tkví v mimořádné poctivosti autorky a její snaze nabídnout v druhé závěrečné práci nový pohled a nové informace.

Výzkum byl proveden kombinací tří metod – standardizovaného rozhovoru, dotazníku a pozorování. Analýza dat byla založena jednak na kategorizaci odpovědí a jednak na jejich kvantitativním porovnání (bez použití statistického testování). Autorka svůj přístup několikrát zpřesňovala a prohlubovala, což oceňuji. Konečná prezentace výsledků tak je výrazně kvalitnější, než byla její první verze.

Výzkumná zjištění ukázala, že děti i rodiče používají genderovou polarizaci hraček. Dopravní prostředky jsou spojovány s chlapci a panenky s dívkami. V případě dětí je polarizace patrná zejména v tom, co o hračkách říkají (a jak o nich přemýšlí), ale méně v jejich chování. V případě rodičů je tomu naopak – deklarují otevřenost vůči genderově atypickým volbám hraček, ale prakticky ji nenaplnují. Většina rodičů uvádí, že nechávají dětem volný výběr hraček a tedy že jimi pořizované hračky jsou výsledkem dětských přání. Dětská volba ale není zcela svobodná a individuální, nýbrž

podléhá různým tlakům – mediálním, vrstevnickým atd. Vytváří se tak začarovaný kruh omezené volby hraček, která je ospravedlňována autentickým přáním dítěte, které je však formováno okolními vlivy. Při tomto pohledu je na místě, aby se rodiče a vychovatelé/ky snažili rozšířit vlivy, které na děti působí, a nabídnout jim zkušenost s genderově atypickou hračkou (a tím ji zbavit puncu atypičnosti).

Dana Zborníková se hlásí k takovému pedagogickému přístupu. Zdůvodnění přitom nachází jak ve výsledcích svého výzkumu, tak v teoriích her. Ačkoliv je hra definována jako činnost, která má smysl sama v sobě, ve svém důsledku vede k rozvoji určitých schopností, znalostí a dovedností. Čím více her dítě ze svého repertoáru vyloučí, tím omezenější bude jeho rozvoj. Autorka proto uzavírá svoji práci výzvou, aby se učitelky a učitelé v MŠ snažili rozšiřovat dětské zkušenosti s různými hračkami tak, aby následně dětský výběr hraček pro konkrétní herní situaci byl skutečně svobodnou volbou ze známých možností. Tuto funkci by MŠ měla mít i proto, že rodiče – jak ukázal diplomní výzkum – tendují spíše k reálné podpoře genderově polarizovaných hraček. Z psychologického hlediska má doporučený pedagogický přístup velké opodstatnění.

Závěr: Diplomová práce Dany Zborníkové je vcelku zdařilým badatelským počinem. Autorka prokázala zvládnutí práce s odbornou literaturou i zvládnutí sběru a analýzy dat. Zvláštní ocenění náleží silné motivaci autorky a její snaze o zkvalitňování vlastního pedagogického přístupu, které jsou z diplomové práce patrné. Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze, 3. května 2016

Irena Smetáčková